

Nr 145.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående befrielse för kommunerna inom lappmarksfögderiet av Västerbottens län från skyldighet att välja ombud i markegångsnämnd m. m.; given Stockholms slott den 10 april 1915.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen besluta,

att vad i § 7 mom. 3 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande stadgas i fråga om upprättande av priskuranter till ledning vid årsprisets bestämmande icke vidare skall gälla för lappmarksfögderiet av Västerbottens län;

samt att i stället skola för sagda fögderi gälla följande bestämmelser:

Till uppgörande av priskuranter till ledning vid årsprisets bestämmande skola samtliga kommunalnämnder i fögderiet i slutet av mars månad varje år var för sin kommuns område meddela uppgifter, särskilt för de tre sista månaderna av det nästförflutna och särskilt för de tre första månaderna av det löpande kalenderåret, å därinom gällande pris på varje under avdelningen B i markegångstaxan ingående persedel. Dessa prisuppgifter skola av kommunalnämndernas ordförande omedelbart insändas till vederbörande kronofogde, vilken i överensstämmelse med medeltalet av de pris, kommunalnämnderna uppgivit, ofördrojligen upprättar priskuranter för fögderiet — en för vardera av nämnda tider av tre månader — och insänder dessa tillika med de inkomna prisupp-

gifterna och däröver upprättat sammandrag till Kungl. Maj:ts befallningshavande. Kronofogden skall därvid anmärka, huruvida han i något fall anser andra pris, än de uppgivna, hava varit i orten gällande, ävensom särskilt utsätta de vid marknader eller andra avsättningsställen i fögderiet gångbara pris, såvitt de avvika från de uppgivna.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 april
1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **HAMMARSKJÖLD**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **WALLENBERG**,
Statsråden: **HASSELROT**,
 VON SYDOW,
 friherre **BECK-FRIIS**,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Vennersten anförde:

I en till Kungl. Maj:t den 19 februari 1912 avlåten skrivelse har Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län gjort framställning, i syfte att den i § 7 mom. 3 av förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande meddelade föreskriften, att varje kommun äger i viss ordning utse ombud i markegångsnämnd, icke måtte tillämpas beträffande kommunerna inom Västerbottens läns lappmarksfögderi samt den inom Skellefteå fögderi av samma län belägna Malå lappmarkssocken.

Innan jag närmare redogör för innehållet i Kungl. Maj:ts befallningshavandes skrivelse må det tillåtas mig att erinra om vissa be-

stämmelser i förutnämnda förordning, vilka i detta sammanhang kunna vara av intresse. Sålunda skall enligt förordningens § 6 den för varje län av särskilda deputerade upprättade markegångstaxan innehålla: *A)* den *årliga markegången* eller gällande pris å löpande årets skörd samt värdet å alla övriga persedlar och tjänstbarheter, som enligt fastställt formulär skola utgöra föremål för denna markegångssättning; *B)* *årspris* å länens en gång för alla i samband med ränteförenklingen bestämda så kallade huvudpersedlar; samt *C)* årets *medelmarkegångspris* eller medeltalet av de för det löpande och de nästförflutna nio åren upptagna årsprisen å huvudpersedlarna.

Enligt § 7 skall till ledning vid markegångsprisernas bestämmande priskuranter upprättas för såväl städerna som landet. För landet upprättas priskuranterna fögderivis enligt nedanstående i mom. 3 av berörda paragraf omförmälda grunder.

Till uppgörande av priskurant till ledning vid bestämmandet av den *årliga markegången* skola samtliga kommunalnämnder inom fögderiet senast den 15 oktober varje år var för sin kommuns område meddela uppgift å därinom gällande pris på varje i taxan ingående persedel eller tjänstbarhet. Dessa prisuppgifter skola av kommunalnämndernas ordförande omedelbart insändas till vederbörande kronofogde, vilken i överensstämmelse med medeltalet av de pris, kommunalnämnderna uppgivit, upprättar priskuranten för fögderiet och före den 25 oktober insänder denna tillika med de inkomna prisuppgifterna och däröver upprättat sammandrag till Kungl. Maj:ts befallningshavande. Kronofogden skall därvid, för den händelse hans mening skiljer sig från de i priskuranten angivna pris, i särskilt yttrande avgiva förslag till de jämkningar i prisen, vilka av honom finnas skäligen påkallade.

Priskuranter till ledning vid *årsprisets* bestämmande upprättas av en för fögderiet i oktober månad varje år utsedd särskild nämnd (markegångsnämnden), vilken består dels av ombud, ett för varje kommun, å kommunalstämma valda bland ortens avgäldsgivare, skiftesvis av det antal kommuner och efter den ordning dem emellan, som Kungl. Maj:ts befallningshavande årligen bestämmer, med iakttagande dock att antalet ej må understiga fyra eller överstiga åtta, dels ock av motsvarande antal ledamöter, som Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnar bland inom fögderiet bosatta, för oväld och sakkunskap kända män, helst avgäldstagare. Vid förfall för de ordinarie ledamöterna inträda i nämnden suppleanter, som i enahanda ordning och till samma antal utses av såväl kommunalstämman som Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Markegångsnämnden sammanträder med kronofogden på dennes kallelse i slutet av mars månad å lämpligt, av Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämt ställe i fögderiet. Vid sammanträdet uppgöras priskuranter särskilt för de tre sista månaderna av det nästförflutna och särskilt för de tre första månaderna av det löpande kalenderåret.

Efter sammanträdet slut insändas priskuranterna till Kungl. Maj:ts befallningshavande av kronofogden, vilken det därjämte åligger att anmärka, huruvida han i något fall anser andra pris än de uppgivna hava varit i orten gällande, ävensom att särskilt utsätta de vid marknader och andra avsättningsställen i fögderiet gångbara pris, såvitt de avvika från de uppgivna.

I sin omförmälda skrivelse har Kungl. Maj:ts befallningshavande anfört följande.

I § 2 av nådiga kungörelsen den 11 maj 1855, angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, hade stadgats att till ledning vid uppgörandet av års- och medelmarkegångspris skulle upprättas priskuranter å fullgoda och avradsgilla varor av de persedelslag, som skulle upptagas i markegångstaxorna. Dessa priskuranter skulle för landet upprättas fögderivis av särskilda nämnder, vilka skulle utgöras dels av sockneombud, ett för varje socken, årligen vid allmän kommunalstämma valda bland ortens räntegivare skiftesvis av det antal socknar och efter den ordning dem emellan, som Kungl. Maj:ts befallningshavande efter vederbörandes hörande bestämde, dels ock av ett motsvarande antal ledamöter, som Kungl. Maj:ts befallningshavande likaledes årligen förordnade bland inom fögderi bosatte, för sakkunskap och oväld kända män, helst räntetagare. Nämnderna skulle sammanträda med kronofogden på dennes kallelse å lämpligaste av Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämt tingsställe två gånger årligen, nämligen i början av januari och slutet av mars.

Dessa föreskrifter hade iakttagits beträffande två av Västerbottens läns fögderier, nämligen Umeå och Skellefteå fögderier, men inom länets tredje fögderi eller lappmarksfögderiet hade desamma icke tillämpats, utan att, såvitt Kungl. Maj:ts befallningshavande kunnat utröna, några undantagsbestämmelser blivit meddelade angående sistnämnda fögderi eller någon anmärkning däremot från vederbörande myndighet förports. Icke heller hade från den till Skellefteå fögderi hörande Malå lappmarkssocken något ombud inkallats i markegångsnämnden för sagda fögderi.

Bestämmelsen i § 2 mom. 4 av ovan åberopade kungörelse, att på sockenstämma valda fullmäktige en för varje socken inom varje fögderi skulle jämte kronofogden i medlet av oktober sammanträda för att stadga det pris på varje i markegångstaxan ingående persedel, vilket, såsom ortens gångbara, borde till länets markegångsförrättning uppgivas hade icke heller tillämpats beträffande länets lappmarksfögderi.

På grund av den i nådiga brevet den 26 februari 1864, angående prästrättigheters utgörande av lappallmogen, givna bestämmelse, att persedeln renkött skulle

införas i markegångstaxorna för Västerbottens, Jämtlands och Norrbottens län, hade kronofogden i lappmarksfögderiet haft att årligen inkomma med uppgift å det i orten gällande pris å renkött. Någon annan uppgift eller priskurant till ledning för markegångssättningen inom länet syntes icke hava inkommit eller infordrats från lappmarksfögderiet.

Sedan nya bestämmelser angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande meddelats i förordningen den 2 juni 1911 samt trätt i kraft med 1912 års ingång och då av denna förordning icke framginge, att några undantagsbestämmelser för lappmarken rörande upprättande av priskuranter å de i markegångstaxan ingående persedlar och tjänstbarheter funnes, hade Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett, att förordningens bestämmelser i § 7 om upprättande av priskuranter till ledning vid årsprisets bestämmande skulle äga tillämpning jämväl inom länets lappmarkskommuner och av denna anledning, efter bestämmande av vilka kommuner inom lappmarksfögderiet skulle utse ombud uti markegångsnämnden för år 1912 genom vederbörande kronofogde anmodat dessa kommuner, nämligen Lycksele, Örträsk, Stensele och Sorsele, att välja berörda ombud. Emellertid hade kommunerna, enligt vad Kungl. Maj:ts befallningshavandes skrivelse bifogade kommunalstämmoprotokoll utvisade, förklarat sig icke vilja utse ombud, och en av kommunerna hade jämväl hemställt, att upprättandet av priskuranter till ledning för markegångsprisens bestämmande inom länet måtte få fortgå såsom hittills.

På grund av de stora avstånden inom Västerbottens läns lappmark och då därinom icke heller funnes järnvägskommunikationer, uppstode icke oväsentliga kostnader för de jämförelsevis mycket fattiga kommunerna att genom ombud deltaga i markegångsnämnden, på vilket ställe inom lappmarksfögderiet nämndens sammanträde än utsattes. Till en av kommunerna, nämligen Tärna, funnes ej ens landsväg på en sträcka av omkring 14 mil och Örträsk kommun stöde icke ännu genom landsväg i direkt förbindelse med övriga kommuner inom fögderiet. En markegångsnämnd inom lappmarksfögderiet torde icke heller hava så stor betydelse, att den kunde anses motsvara de med dylik nämnds sammanträde förenade ekonomiska uppoffringar. Det förhållande, att hittills ej funnits någon markegångsnämnd inom lappmarksfögderiet, utan att någon olägenhet därav eller anmärkning däremot för sports, torde jämväl tala för, att en dylik nämnd icke vore av behovet påkallad.

På grund härav hemställde Kungl. Maj:ts befallningshavande, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga sådan åtgärd, att bestämmelserna i § 7 av förutnämnda förordning den 2 juni 1911 rörande markegångsnämnd icke behövde tillämpas beträffande kommunerna inom Västerbottens läns lappmark, omfattande såväl länets lappmarksfögderi, som ock Malå lappmarkssocken, inom Skellefteå fögderi.

Vidkommande däremot den i förenämnda § 7 jämväl meddelade nya bestämmelse, rörande uppgörande av priskurant till ledning vid bestämmandet av den *årliga markegången*, enligt vilken bestämmelse det ålåg samtliga kommunalnämnder inom fögderiet att inom viss tid till vederbörande kronofogde insända uppgift å det inom kommun gällande pris på varje i markegångstaxan ingående persedel eller tjänstbarhet, syntes det Kungl. Maj:ts befallningshavande, att iakttagandet av denna bestämmelse icke kunde förorsaka lappmarkskommunerna någon olägenhet eller ekonomisk uppoffring, vadan någon undantagsbestämmelse i detta hänseende för lappmarkskommunerna icke torde erfordras.

I en den 27 mars 1913 avlåten skrivelse har Kungl. Maj:ts befallningshavande förnyat sin förberörda framställning under åberopande av dels skrivelsen bifogade kommunalstämmoprotokoll, utvisande, att Åsele, Fredrika, Dorotea och Vilhelmina kommuner, vilka utsetts att välja ombud i markegångsnämnd för år 1913, sökt bliva härifrån befriade, dels ock ett av vederbörande kronofogde avgivet yttrande i ämnet, däri denne, under framhållande bland annat, att huvudräntepersedlarne inom lappmarksfögderiet frambringades i jämförelsevis ringa mängd, förordat, att kommunerna i lappmarksfögderiet frikallades från skyldigheten att ombesörja uppgörandet av priskurant, varom nu vore fråga.

Med Kungl. Maj:ts befallningshavandes sistnämnda skrivelse har tillika överlämnats en av Åsele kommun i ämnet gjord underdånig framställning.

I anledning av Kungl. Maj:ts befallningshavandes nu omförmälda skrivelser har kammarkollegium på grund av nådiga remisser den 31 december 1913 avgivit utlåtande och därvid överlämnat ett av kammaradvokatfiskalsämbetet avgivet yttrande i ärendet, däri ämbetet hemställt, att kollegium måtte biträda Kungl. Maj:ts befallningshavandes ifrågavarande hemställan.

För egen del anför kammarkollegium:

»De huvudpersedlar, å vilka årspris sattes enligt föreskrifterna i nådiga kungörelsen den 11 maj 1855 och numera skola bestämmas jämlikt nådiga förordningen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande den 2 juni 1911, utgöras enligt nådiga kungörelsen angående de uti ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling den 11 maj 1855 inom Västerbottens län av råg, korn och smör. Härjämte skall, såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande omförmält, enligt nådigt brev den 26 februari 1864 årspris inom länet sättas å persedeln renkött.

Då dessa årspris, enligt vad upplyst blivit, hittills bestämts utan medverkan av länets lappmarkssocknar, och några olägenheter härav kollegium veterligen icke förekommit, har kollegium med avseende å de svårigheter, som enligt vad i ärendet upplysts möta för dessa socknar att sända ombud i markegångsnämnd, icke något att erinra mot deras fortsatta befriande från skyldigheten att utse sådana ombud.

Vad angår Malå till Skellefteå fögderi hörande lappmarkssocken lär något särskilt stadgande härom icke vara erforderligt vid det förhållande att Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande jämlikt 3 mom. i § 7 av gällande markegångsförordning torde vara oförhindrad att vid det årligen återkommande bestämmandet av de kommuner, vilka skola utse ombud i markegångsnämnden för fögderiet, utesluta nämnda socken.

Då det däremot icke lär kunna anses överensstämma med grunderna för markegångssättningen, att prisbestämning äger rum utan att några primäruppgifter

föreligga från ett helt fögderi, håller kollegium före, att den sökta befrielsen för kommunerna inom lappmarksfögderiet bör medgivas allenast under förbehåll att sådana uppgifter av dem tillhandahållas i annan betryggande ordning. I sådant avseende synes lämpligt att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller i fråga om den årliga markegången, kommunalnämnderna inom fögderiet få sig ålagt att insända prisuppgifter å de under avdelningen B i taxan ingående persedlar till vederbörande kronofogde, vilken det skulle tillkomma att i överensstämmelse med medeltalet av dessa prisuppgifter upprätta en priskurant för fögderiet.

Kollegium får alltså i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t i anledning av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes förevarande framställningar föreslå riksdagen besluta,

att vad i 3 mom. av § 7 nådiga förordningen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande den 2 juni 1911 stadgas i fråga om upprättande av priskuranter till ledning vid årsprisets bestämmande icke vidare skall gälla för lappmarksfögderiet av Västerbottens län; samt

att i stället skola för sagda fögderi gälla följande bestämmelser:

Till uppgörande av priskurant till ledning vid årsprisets bestämmande skola samtliga kommunalnämnder inom fögderiet i slutet av mars månad varje år var för sin kommuns område meddela uppgifter, särskilt för de tre sista månaderna av det nästförflutna och särskilt för de tre första månaderna av det löpande kalenderåret, å därinom gällande pris på varje under avdelningen B i markegångstaxan ingående persedel. Dessa prisuppgifter skola av kommunalnämndernas ordförande omedelbart insändas till vederbörande kronofogde, vilken i överensstämmelse med medeltalet av de pris, kommunalnämnderna uppgivit, ofördröjligen upprättar priskuranten för fögderiet och insänder denna tillika med de inkomna prisuppgifterna och däröver upprättat sammandrag till Kungl. Maj:ts befallningshavande. Kronofogden skall därvid anmärka, huruvida han i något fall anser andra pris, än de uppgivna, hava varit i orten gällande, ävensom särskilt utsätta de vid marknader eller andra avsättningsställen i fögderiet gångbara pris, såvitt de avvika från de uppgivna.»

Med bifogande av kommunalstämmoprotokoll, varav framginge, att Lycksele, Stensele och Sorsele kommuner, vilka utsetts att välja ombud i markegångsnämnd för år 1914, beslutat anhålla om befrielse från utseende av dylika ombud, har Kungl. Maj:ts befallningshavande i skrivelse den 21 januari 1914 ånyo gjort framställning i fråga om fritagande av vissa kommuner inom Västerbottens län från tillämpningen av gällande bestämmelser rörande markegångsnämnd.

Tillika har Kungl. Maj:ts befallningshavande med sin berörda skrivelse överlämnat särskilda av Lycksele och Sorsele kommuner gjorda underdåniga framställningar i ämnet.

I förnyat utlåtande den 13 februari 1914 har kammarkollegium allenast åberopat vad kollegium i sitt utlåtande av den 31 december 1913 i ämnet anfört.

Av den förebragta utredningen i ärendet framgår, att bibe-
hållandet av kommunerna inom lappmarksfögderiet vid skyldigheten
att utse ombud i markegångsnämnd torde för dem medföra avsevärda
olägenheter. För dessa kommuner torde därför böra meddelas bestäm-
melse, som fritager dem från skyldigheten att utse sådana ombud,
därvid dock samtidigt bör stadgas, att den av kammarkollegium före-
slagna anordningen skall beträffande de till nämnda fögderi hörande
kommuner träda i stället för de i fråga om markegångsnämnd gällande
föreskrifterna.

*Départements-
chefen.*

På grund av vad sålunda anförts får jag alltså hemställa, att Eders
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att vad i § 7 mom. 3 i förordningen den 2 juni 1911 angående
grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande stadgas i fråga
om upprättande av priskuranter till ledning vid årsprisets bestämmande
icke vidare skall gälla för lappmarksfögderiet av Västerbottens län; samt

att i stället skola för sagda fögderi gälla följande bestämmelser:

Till uppgörande av priskuranter till ledning vid *årsprisets* bestämmande
skola samtliga kommunalnämnder inom fögderiet i slutet av mars månad
varje år var för sin kommuns område meddela uppgifter, särskilt för
de tre sista månaderna av det nästförflutna och särskilt för de tre första
månaderna av det löpande kalenderåret, å därinom gällande pris på
varje under avdelningen B i markegångstaxan ingående persedel. Dessa
prisuppgifter skola av kommunalnämndernas ordförande omedelbart in-
sändas till vederbörande kronofogde, vilken i överensstämmelse med
medeltalet av de pris, kommunalnämnderna uppgivit, ofördrojligen upp-
rättar priskuranter för fögderiet — en för vardera av nämnda tider av
tre månader — och insänder dessa tillika med de inkomna prisuppgif-
terna och däröver upprättat sammandrag till Kungl. Maj:ts befallnings-
havande. Kronofogden skall därvid anmärka, huruvida han i något fall
anser andra pris, än de uppgivna, hava varit i orten gällande, ävensom
särskilt utsätta de vid marknader eller andra avsättningsställen i fögderiet
gångbara pris, såvitt de avvika från de uppgivna.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-
trädde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen
lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen av-
låtas av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta proto-
koll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnar Schumacher.